

Ե Ձ Ր Ա Կ Ա Ց ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

**Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի
ինստիտուցիոնալ կարողությունների հավատարմագրման մասին**

Ընդհանուր տեղեկություն հաստատության մասին

Հաստատության լրիվ անվանումը	Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարան
Կրճատ անվանումը	ՀՊՄՀ
Գործունեության հասցեն	ՀՀ, ք. Երևան, Տիգրան Մեծի 17
Նախորդ հավատարմագրման մասին որոշումը և ժամկետը	2015 թվականին ստացել է հավատարմագրում 4 տարի ժամկետով

ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ ՀԻՄՔԸ

«Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» հիմնադրամը (այսուհետ՝ ՈԱԱԿ), ղեկավարվելով ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունիսի 30-ի N 978-Ն որոշմամբ հաստատված «ՀՀ մասնագիտական կրթական ծրագրեր իրականացնող ուսումնական հաստատությունների և դրանց մասնագիտությունների պետական հավատարմագրման» կարգով, «ՀՀ մասնագիտական կրթության հավատարմագրման չափանիշները հաստատելու մասին» 2011 թվականի հունիսի 30-ի N 959-Ն որոշմամբ, «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» հիմնադրամի փորձագիտական խմբի ձևավորման կարգով, ՈԱԱԿ-ի ներկայացուցիչների, փորձագիտական խմբի, գործընթացի ՈԱԱԿ համակարգողի մասնակցությամբ քննարկեց ԽՁ Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի (այսուհետ՝ ՀՊՄՀ) կողմից ներկայացված ինքնավերլուծության, փորձագիտական զեկույցի, զեկույցում նշված թերությունների վերացման ՀՊՄՀ-ի գործողությունների ծրագրի և այդ ծրագրի վերաբերյալ փորձագիտական խմբի կարծիքի հիման վրա կազմված համալսարանի ինստիտուցիոնալ կարողությունների վերաբերյալ ՈԱԱԿ-ի եզրակացության նախագիծը:

Քննարկման արդյունքում ամրագրվեց հետևյալը.

Հավատարմագրման գործընթացի հիմնական փուլերն իրականացվել են հետևյալ ժամկետներում.

դիմում-հայտի ներկայացում՝	16 հոկտեմբերի 2018
բուհի ինքնավերլուծության ներկայացում՝	14 մարտի 2019
փորձագիտական այցի իրականացում՝	20 մայիսի – 24 մայիսի 2019
փորձագիտական զեկույցի ներկայացում՝	11 հոկտեմբերի 2019
թերությունների վերացման ծրագրի ներկայացում՝	25 հոկտեմբերի 2019

ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Փորձաքննությունն իրականացրել է «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» հիմնադրամի փորձագիտական խմբի ձևավորման կարգ»-ի պահանջներին համապատասխան ձևավորված անկախ փորձագետների խումբը¹: Գնահատումը կատարվել է ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունիսի 30-ի N 959-Ն որոշմամբ հաստատված ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման 10 չափանիշներով:

ՀԱՄԱՌՈՏ ԱԿՆԱՐԿ

Գնահատումն իրականացնելիս հաշվի է առնվել, որ ՀՊՄՀ-ն «կրթական, գիտահետազոտական և մշակութային բարձրագույն ուսումնական հաստատություն է, որի առաքելությունն է կրթության, սոցիալական, հումանիտար, բնական գիտությունների և արվեստի ոլորտում ազգային և միջազգային փորձին համապատասխան բարձրակ մասնագետների պատրաստումը, բարձրագույն և հետբուհական կրթական ծրագրերի միջոցով գիտելիքի ստեղծումը և հմտությունների ձևավորումը, պահպանումը և հանրային ոլորտում մանկավարժական արժեքների տարածումը»:

ՀՊՄՀ 2016-2020թթ. ռազմավարական զարգացման ծրագրում ձևակերպված են հաստատության առաքելությունն ու նպատակները: Հարկ է ընդգծել, որ «Արդիական հետազոտություն և նորարարություն» ուղղության ներքո, ՄՈՒՀ-ը, որպես առանձին նպատակ, սահմանում է համալսարանի գիտահետազոտական գործունեության զարգացումը, մրցունակ գիտական և նորարարական ներուժի ձևավորումը և աստիճանական հետազոտական կարգավիճակին անցում կատարելը:

Փորձագիտական խումբը գտնում է, որ համալսարանի կողմից իրականացվող գործունեությունը, ընդհանուր առմամբ, համահունչ է սահմանված առաքելությանը: Մասնավորապես՝ ՄՈՒՀ-ի կողմից իրականացվող ՄԿԾ-ները առաքելությամբ սահմանված ոլորտներում են, թողարկում են տարբեր որակավորումներով մասնագետներ, այս պահին՝ հիմնականում մանկավարժի որակավորմամբ, թեև հարկ է փաստել, որ ՄՈՒՀ-ն ունի լիցենզիաներ՝ շնորհելու նաև այլ, ոչ մանկավարժի որակավորումներ: Այնուամենայնիվ, թե՛ արտաքին, և թե՛ ներքին շահակիցները ՄՈՒՀ-ն ընկալում են որպես բուն մանկավարժական կրթություն իրականացնող ուսումնական հաստատություն և ոչ որպես դասական կամ «գիտահետազոտական համալսարան»:

Նախորդ հավատարմագրման գործընթացից հետո վերաձևակերպված առաքելությամբ ՄՈՒՀ-ը առաջնայնորեն չի շեշտադրում իր մանկավարժական ուղղվածությունը: Փորձագիտական խումբը կարծում է, որ այս կերպ խզում է առաջանում ՄՈՒՀ-ի մասին առկա հանրային ընկալումների և անվան հիմնական շեշտադրման հետ: Բացի այդ, մանկավարժությունը, որը ՄՈՒՀ-ի ավանդական կողմնորոշումն է և ռազմավարական նշանակություն ունի երկրի համար մանկավարժական կադրերի պատրաստման առումով, միտում ունի երկրորդ պլան մղվելու: Այս մոտեցումը շահեկան չէ ՄՈՒՀ-ի համար՝ հաշվի առնելով, որ պրոֆիլային լուրջ փոփոխությունը պահանջելու է նոր ՊԴ կազմի ներգրավում և բովանդակության ստեղծում: Որպես դասական համալսարան զարգացմանը միտված այսպիսի քայլերը ՄՈՒՀ-ում դեռևս իրողություն չեն՝ պայմանավորված նաև վերակողմնորոշման համար պահանջվող նոր կադրային, նյութատեխնիկական և ֆինանսական բազայի սահմանափակությամբ:

Նախորդ հավատարմագրման արդյունքում ՄՈՒՀ-ը ստացել էր կառավարմանն ու վարչարարությանը վերաբերող բազմաթիվ խորհրդատվություններ, որոնց իր հաջորդիվ

¹ Հավելված՝ Փորձագիտական խմբի կազմը և ՈԱԱԿ-ի աջակցող անձնակազմը

գործունեությամբ անդրադարձել է մասնակիորեն կամ ֆորմալ կերպով: Թեև ՄՈՒՀ-ի 2016-2020թթ. ՌԾ-ում ներկայացված նպատակները կապված են առաքելությանը, շահակիցների հետ հանդիպումներից պարզ դարձավ, որ առաքելությունն ու ռազմավարական նպատակները թույլ են արտացոլում ներքին և արտաքին շահակիցների կարծիքը: ՌԾ ԳԱՑ-երի, ինչպես նաև արդյունավետության գնահատման հստակ ու հուսալի մեխանիզմների բացակայությունը վտանգի տակ է դնում բացթողումների վերհանումը, պլանավորմանը և բյուջետավորմանն ուղղված որոշումների կայացման հիմնավորվածությունը:

Նախորդ փորձագիտական գնահատումից հետո ՀՊՄՀ-ն ընդլայնել է գործունեության շրջանակը՝ իրականացնելով բնական, հումանիտար, սոցիալական գիտությունների և արվեստի ոլորտների 99 ՄԿԾ-ներ, ուսուցման առկա և հեռակա ձևերով, բակալավրական և մագիստրոսական մակարդակներում: ՄՈՒՀ-ն նաև իրականացնում է մի շարք ծրագրեր միջին մասնագիտական և հետբուհական մակարդակում: ՄԿԾ-ներն ունեն միասնականացված ձևաչափեր, կրթամասերի համար կրեդիտների բաշխման միասնական մոտեցում, որի հիմքում ընկած է կրթամասի առարկաների կրեդիտների գումարը, ոչ թե կրթամասը ներկայացնող ուսումնառության արդյունքի համար նախատեսված բեռնվածությունը: ՄԿԾ-ները կառուցված են վերջնարդյունքահեն մոտեցմամբ: Նախորդ հավատարմագրման խորհրդատվությունների հիման վրա ՄՈՒՀ-ը քարտեզագրել է հավատարմագրման համար ներկայացված ՄԿԾ-ների ուսումնառության արդյունքները՝ աղյուսակի մեջ նշելով, թե ՄԿԾ-ի որ արդյունքն է վերաբերում ՈԱՇ-ի կոնկրետ նկարագրիչին: Թեև համապատասխանության խորքային վերլուծություն առկա չէ, փորձագիտական խումբը փաստում է, որ ՄԿԾ ուսումնառության արդյունքները, ըստ ՄՈՒՀ-ի կողմից ներկայացված աղյուսակի, հիմնականում արտացոլում են ՈԱՇ-ի համապատասխան մակարդակի նկարագրիչի պահանջը: Այնուամենայնիվ, մի շարք դեպքերում վերջնարդյունքները կրկնական են ՄԿԾ-ներում, նաև առարկայական մակարդակում: Բակալավրական ծրագրերի ուսումնառության արդյունքները ձևակերպված են ընդհանրական, առանց գիտակարգային բովանդակությանն անդրադարձի: Կրեդիտների հիմքում ընկած բեռնվածության հստակեցման, վերջնարդյունքների չափելիության բարելավման անհրաժեշտություն կա:

ՄԿԾ-ների մասնագրերում, ինչպես նաև առարկայական ծրագրերում ՄՈՒՀ-ը թվարկել է դասավանդման և ուսումնառության հավանական մեթոդները՝ ըստ ուսումնառության արդյունքների: Փաստաթղթերի ուսումնասիրության (ՄԿԾ-ների մասնագրեր, առարկայական նկարագրեր, դասընթացների թեմատիկ տրոհումներ), շահակիցների հետ քննարկումներից ստացված տեղեկատվության, ինչպես նաև դասախոսների ընթացքում ՄԿԾ մասնագրերում և առարկայական ծրագրերում հատկորոշված մեթոդների մեծ բազմազանության կիրառման փաստեր չեն արձանագրվել:

ՄՈՒՀ-ում գործում է գնահատման բազմագործոն համակարգ, ընդ որում փորձագիտական խումբը գտնում է, որ գործոնների տեսակարար կշռի որոշարկումն ու փոփոխությունները միշտ չէ, որ բխում են կրթության արդյունավետ իրականացման պահանջից՝ խաթարելով օբյեկտիվ և թափանցիկ գնահատման պահանջի բավարարումը: Առարկայական ծրագրերի և առանձին դասընթացների առաջադրանքների/հանձնարարությունների ուսումնասիրությունը վկայում է այն մասին, որ հիմնականում կիրառվում է ընթացիկ և ամփոփիչ գնահատումը, ձևավորող գնահատմանը միտված առաջադրանքները փոքրաթիվ են: Բացի այդ, գնահատման փաստացի կիրառվող մեթոդները սակավաթիվ են, հիմնականում միտված են գիտելիքի գնահատմանը: Հմտությունների ու կարողությունների գնահատման գլխավոր հարթակը մասնագիտական (ուսումնական, մանկավարժական, գիտահետազոտական, մանկավարժահետազոտական) պրակտիկաների ընթացքն է՝ տարբեր փուլերով (ուսումնաճանաչողական», կիրառական և վերլուծական, ամփոփիչ-գնահատողական): Հաշվի առնելով այն, որ ՄԿԾ-ների ուսումնառության արդյունքների՝ ՈԱՇ-ին, ինչպես նաև առանձին դասընթացների արդյունքներին համապատասխանեցման գործիքներն ի

ցույց են դնում էական բացեր, իսկ դասավանդման և ուսումնառության ու գնահատման մեթոդները միշտ չէ, որ համապատասխանեցված են ուսումնառության արդյունքին և դրա ձևավորման համար անհրաժեշտ բովանդակությանը, փորձագիտական խումբը գտնում է, որ ՀՊՄՀ-ում կա ուսումնառության ակնկալվող արդյունքների ուղղահայաց և հորիզոնական ավելի սերտ համապատասխանեցման անհրաժեշտություն:

ՄՈՒՀ-ում առկա են ավարտական աշխատանքների, մագիստրոսական թեզերի մշակման պահանջներ և գնահատման չափանիշներ՝ ըստ առանձին բաղադրիչների, ցիտման նորմեր և գրագողության դեմ պայքարի կանոնակարգ: Սակայն ավարտական աշխատանքների և թեզերի ուսումնասիրությամբ պարզ դարձավ, որ չնայած պահանջների առկայությանը՝ ոչ բոլոր աշխատանքներն ու թեզերն են դրանց բավարարում. մասնավորապես՝ ավարտական աշխատանքներում և թեզերում գերակշռում էին ռեֆերատիվ բնույթի նյութերը, գրեթե բացակայում էին հետազոտական և կիրառական բաղադրիչները: Բացի այդ, հետազոտական աշխատանքների ընտրված թեմաները երբեմն չեն համապատասխանում «մանկավարժ» որակավորմանը և գրեթե չեն առնչվում դպրոցի հիմնախնդիրներին: Ակադեմիական ազնվությանն օժանդակող կանոնակարգի առկայության պարագայում անգամ, անազնվության դեմ պայքարի գործող մեխանիզմներ չկան: Ավարտական աշխատանքներում և թեզերում գրագողության դեպքերի բացահայտմանը միտված կանոնակարգված միջոցառումներ չեն իրականացվում: Փորձագիտական այցի ընթացքում ուսումնասիրված ավարտական աշխատանքներում և թեզերում առկա էին գրագողության տարրեր, երբեմն բացակայում էր ուսանողի ինքնուրույն վերլուծությունը, այնինչ այսպիսի աշխատանքներն արժանացել էին դրական, անգամ՝ բարձր գնահատականների:

ՀՊՄՀ-ում իրականացվել է ՄԿԾ-ների բենչմարքինգ. համեմատություններ են արվել այլ ՄՈՒՀ-երի նմանատիպ ՄԿԾ-ների հետ, սակայն բենչմարքինգի արդյունքում տեղ գտած փոփոխությունները հատվածական են: Բենչմարքինգը հիմնականում սահմանափակվել է այլ՝ ազգային և միջազգային բուհերի առարկայացանկերի մեխանիկական համադրմամբ. հենանիշ բուհերի ընտրության մոտեցումները չեն արտացոլում ՄՈՒՀ-ի կողմից որդեգրված քաղաքականության դրոյթները:

ՀՊՄՀ-ն գիտակցում է ուսանողակենտրոն ուսումնառության միջավայրի ստեղծման անհրաժեշտությունը, այդուհանդերձ այս պահին կիրառվող դասավանդման մեթոդներից գերակշռում են դասախոսակենտրոնները: Միևնույն ժամանակ նկատելի է ուսումնառության միջավայրերի բազմազանեցման միտումը. ՀՊՄՀ ղեկավարությունը ձգտում է ապահովել համապատասխան ռեսուրսներ՝ ժամանակակից մեթոդների հնարավորինս լայն կիրառության համար: ՄՈՒՀ-ը ներդրել է Google Classroom հարթակը: Թե՛ ՊԴ կազմի, թե՛ ուսանողների կողմից հարթակի օգտագործումը նախկինում ընկալվել է որպես հավելյալ բեռնվածություն: Վերջերս հարթակի ակտիվ օգտագործման պահանջի նվազեցման և բեռնվածության վերանայման ֆոնին՝ ՊԴ կազմը և ուսանողներն ավելի են հակված գնահատել վիրտուալ հարթակի արժանիքները: Փորձագիտական խումբը գտնում է, որ նախորդ հավատարմագրման փորձագիտական խորհրդատվությունների ուղղությամբ ՄՈՒՀ-ում ՄԿԾ-ների բարելավման ուղղությամբ ձեռնարկված միջոցառումների իրականացման արդյունքում ձեռքբերումները չեն հանգեցրել վերհանված խնդիրների մեծ մասի լուծմանը և իրավիճակի էական, բովանդակային բարելավմանը:

Նախորդ փորձագիտական գնահատման արդյունքների հիման վրա ՄՈՒՀ-ում մշակվել են ստորաբաժանումների գործառության շրջանակը որոշարկող փաստաթղթեր, առկա են ուսումնաօժանդակ կազմի պաշտոնների անձնագրերը, ՊԴ կազմի տարակարգերի նկարագրերը: ՀՊՄՀ-ն թափուր պաշտոնների համալրումն իրականացնում է մրցութային կարգով և դասախոսներին հրավիրելու մեխանիզմով: Թեև ՀՊՄՀ-ում չի իրականացվել ՊԴ կազմի հավաքագրման և ընտրության մեխանիզմների արդյունավետության գնահատում, այդուհանդերձ, շահակիցները հիմնականում բավարարված են ՊԴ կազմից, ընդ որում, ուսանողներն ավելի գոհ են

երիտասարդ դասախոսներից: Դասախոսական կազմի հավաքագրումն իրականացվում է ըստ դասընթացների հիման վրա ամբիոնների ներկայացրած պահանջների: Հարկ է նշել, որ ՀՊՄՀ-ն ներգրավում է նաև համատեղությամբ՝ քիչ բեռնվածությամբ կամ ժամավճարով աշխատող դասախոսների, որոնց մի մասը պրակտիկ ոլորտի մասնագետներ են, իսկ մյուսները դասավանդում են նաև այլ ուսումնական հաստատություններում: Հավատարմագրման նախորդ գործընթացի արդյունքների հիման վրա ՄՈՒՀ-ը ՄԿԾ մասնագրերում ներառել է դասախոսին ներկայացվող պահանջներ, սակայն այդ պահանջները չեն արտացոլում կոնկրետ ՄԿԾ-ի առանձնահատկությունը, ընդհանրական են և կրկնվող:

Փորձագիտական խմբի համար մտահոգիչ է դասախոսական կազմի բեռնվածության խնդիրը՝ մասնավորապես, այն հանգամանքը, որ բեռնվածության նորմերը շատ բարձր են, գործունեության բոլոր ձևերը չէ, որ փաստացի հաշվարկվում են, և քիչ ժամանակ է մնում հետազոտական գործունեության համար: ՀՊՄՀ-ում խիստ տարածված է մեկ դասախոսի կողմից բազմաթիվ առարկաներ (անգամ մինչև 17) դասավանդելը, ինչը կարող է մի կողմից ազդել դասավանդման որակի վրա, մյուս կողմից՝ վտանգել կրթական գործընթացի բնականոն ընթացքը, օրինակ՝ դասախոսի անաշխատունակության կամ այլ պատճառով տևական բացակայության դեպքում: ՄՈՒՀ-ում գործում են պրոֆեսորադասախոսական և ուսումնասօժանդակ անձնակազմի աշխատանքի որակի և արդյունավետության վերլուծության և գնահատման որոշ մեխանիզմներ՝ ուսանողների շրջանում հարցումներ, դասալսումներ և քննարկումներ, թեև այս գնահատումների, մասնագիտական զարգացման, առաջխաղացման և վճարման միջև կապը բացակայում է: ՄՈՒՀ-ը նախատեսում է մեկ անգամ փորձարկված վարկանիշավորման համակարգի ամբողջական ներդրում, սակայն այս համակարգի կիրառությունն առանց վերոնշյալ համակարգայնացման արդյունավետ չի կարող լինել:

Թեև փորձագիտական նախորդ գնահատմամբ ՄՈՒՀ-ին առաջարկվել էր կազմել դասախոսական կազմի մասնագիտական զարգացման ծրագիր, այսպիսի ծրագիր դեռևս մշակված չէ. մասնագիտական զարգացումը հիմնականում իրականացվում է ՊԴ կազմի սեփական նախաձեռնողականության հաշվին: ՄՈՒՀ-ում գործում են դասախոսների և ուսումնասօժանդակ կազմի խրախուսման մեխանիզմներ (ՀՊՄՀ գիտական հանդեսում տպագրություն, միջազգային շտեմարաններում տպագրվելու դեպքում վճարների փոխհատուցում, ապահովագրություն):

Ներկայումս ՄՈՒՀ-ի ռեսուրսային բազան ՄԿԾ-ների իրականացման համար հիմնականում բավարար է. համալսարանի մի մասնաշենքի ֆիզիկական մաշվածությունը և վթարայնությունը լուրջ ֆինանսական ներդրումներ է պահանջում: Ոչ վթարային մասնաշենքերում կա ենթակառուցվածքների բարելավման և նյութատեխնիկական բազայի հարստացման կարիք: Փորձագիտական խումբը դրական է գնահատում ՄՈՒՀ-ի ջանքերը՝ միտված ուսումնական գործընթացն անհրաժեշտ ռեսուրսային բազայով ապահովելուն, էներգաարդյունավետ լուծումներ ներդնելուն: ՀՊՄՀ-ն վերջին շրջանում տեխնիկական միջոցներով հարստացրել է լսարանները, ստեղծվել են նոր լաբորատորիաներ: Սակայն լսարանները հիմնականում հարմարեցված չեն ինտերակտիվ, համագործակցային կամ ուսանողակենտրոն այլ մեթոդներ կիրառելու համար: ՄՈՒՀ-ի լսարանային ֆոնդի 60%-ն ապահովված է պրոյեկտորներով և «սմարթ» հեռուստացույցներով, որոնք բուժը համարում է ինտերակտիվ մեթոդի կիրառման կարևոր պայման: Ռեսուրսային բազայի խոշորածավալ հարստացումը հիմնականում կատարվում է միջազգային ծրագրերի կամ դրամաշնորհային ծրագրերի շրջանակներում, որոնք մեկանգամյա բնույթ կրող միջոցառումներ են և չեն երաշխավորում գործընթացի կայունությունը: ՄՈՒՀ-ը սեփական միջոցներից նույնպես հատկացումներ է արել մի շարք տեխնիկական միջոցների ձեռքբերման համար:

ՀՊՄՀ-ի բյուջեն ձևավորվում է պետբյուջեի հատկացումներից, ուսանողների վարձավճարներից, դրամաշնորհային միջոցներից և այլ աղբյուրներից, սակայն հիմնական մասը ուսանողական վարձավճարներն են: Եկամուտների գոյացման այս աղբյուրի հիմնականը լինելու

փաստը վտանգում է ՄՈՒՀ-ի ֆինանսական կայունությունը՝ հաշվի առնելով ուսանողական համակարգի քանակական տատանումները: ՄՈՒՀ-ի ֆինանսական ռեսուրսների կառավարման և մուտքերի բազմազանեցման համակարգը կայացած չէ, հատկապես ՄՈՒՀ-ն իր պրոֆիլային ուղղությունից բխող լրացուցիչ ծառայությունների մատուցումը (վերապատրաստումներ, ուսումնամեթոդական խորհրդատվություն և այլն) չի դիտարկում որպես հավելյալ եկամուտի աղբյուր: Ֆինանսական միջոցների բաշխումը դեռևս չի իրականացվում ըստ ռազմավարական նպատակների, թեև նախորդ փորձագիտական խորհրդատվությունների հիման վրա և հավատարմագրման այս գործընթացին ընդառաջ ՀՊՄՀ-ն 2019 - 2020թթ. բյուջեի նախահաշիվ է կազմել ՌԾ նպատակներին համապատասխան, վերջինս սակայն դեռևս հաստատված չէ և կիրառության մեջ չի մտել:

ՀՊՄՀ-ում ուսանողների հավաքագրումը, ընտրությունն ու ընդունելությունն իրականացվում են ընդունելության հանրապետական և համալսարանական կարգերի հիման վրա: ՄՈՒՀ-ը կազմակերպում է դիմորդների իրազեկման աշխատանքներ, ունի նախապատրաստական դասընթացներ: Արդեն ընդգրկված ուսանողների համար խորհրդատվությունների հնարավորությունները սահմանափակվում են կուրսային և ավարտական աշխատանքների ղեկավարման և հեռակա բաժնի առաջին կուրսի ուսանողների համար նոյեմբեր ամսին իրականացվող խորհրդատվություններով, ինչպես նաև քննություններից առաջ ուսանողի անհատական նախաձեռնությամբ ոչ ֆորմալ ուղղորդմամբ՝ ըստ կարիքի: Արտասահմանցի ուսանողներին տրվում է ոչ ֆորմալ ուղղորդում: Լրացուցիչ պարապմունքներ չեն իրականացվում: ՄՈՒՀ-ում գործում են Պրակտիկայի կենտրոնը և Համալսարան-գործատու համագործակցության կենտրոնը, սակայն երկու ստորաբաժանումների գործունեության արդյունքում ուսանողների զբաղվածության ու զբաղունակության խթանման գործընթացներ գրեթե չեն իրականացվում: Համալսարան-գործատու համագործակցության կենտրոնի գործունեությունը հիմնականում սահմանափակվում է շրջանավարտների տվյալների հավաքագրմամբ և հետադարձ կապի ամրապնդման մեխանիզմների ներդրմամբ: Սակայն կենտրոնը դեռ չի տիրապետում այնպիսի գործիքակազմի, որը կապահովեր շրջանավարտների հետազոտությունը, նրանց հետ ուղիղ և հետադարձ կապը, քանակական տվյալները շրջանավարտների զբաղվածության մասին բուհն ավարտելուց հետո ավելի, քան մեկ տարի անց: Ուսանողի շահերը և իրավունքները պաշտպանող հիմնական կառույցը ՌԻԽ-ն է, որն իր ֆակուլտետային մարմինների միջոցով բարձրաձայնում է ուսանողությանը հուզող հարցերը: ՄՈՒՀ-ն ունի «Ուսանողի ուղեցույց», որում զետեղված տեղեկատվությունը հստակ կողմնորոշում է ուսանողին ՄՈՒՀ-ում տեղի ունեցող գործընթացների վերաբերյալ:

Գիտահետազոտական գործունեությունը ՀՊՄՀ գործունեության կարևորագույն գերակայություններից է, այնուամենայնիվ, չարձագանքելով նախորդ փորձագիտական խորհրդատվությանը, ՄՈՒՀ-ը դեռևս հստակ չի սահմանել իր հետազոտական ուղղությունները: Թեպետ 2016-2020թթ. Ռազմավարական զարգացման ծրագրում նշված են հետազոտության ոլորտի հզորացմանն ու խթանմանն ուղղված խնդիրները, վերջիններս իրենց ձևակերպմամբ ընդհանուր են, հիմնված չեն բուհի հետազոտական ներուժի և ելակետային կարողությունների գնահատման վրա: Բացահայտված չեն կոնկրետ հետազոտական ուղղություններ, բուհը չի կենտրոնացել իր՝ ավանդաբար հիմնական ուղղություն ընկալվող մանկավարժության և հարակից գիտակարգերի վրա: Գիտահետազոտական գործունեության իրականացմանը, զարգացմանն ու կայունության ապահովմանն ուղղված ֆինանսական հատկացումներն, ըստ բյուջեի, հաշվետու ժամանակահատվածում չեն հասնում 5%-ի: Թեև ՄՈՒՀ-ը ներգրավում է միջոցներ ԳՊԿ-ից, այդ միջոցները բազային կամ թեմատիկ հետազոտական ծրագրերից են: ՄՈՒՀ-ը դեռևս չի մշակել հետազոտությունների իրականացմանը և դրանց զարգացմանը միտված հստակ քաղաքականություն կամ ընթացակարգեր: ՄՈՒՀ-ը եկամուտ չի գոյացրել հետազոտական արդյունքի ապրանքայնացումից. ՀՊՄՀ-ում դեռևս արմատավորված չէ հետազոտությունները (և

դրանց արդյունքները) որպես եկամուտի կայուն աղբյուր դիտարկելու մոտեցումը: Այսպիսի մոտեցման որդեգրումը թույլ կտար ակտիվորեն առևտրայնացնել հետազոտական գործընթացն ու դրա վերջնարդյունքները, խթանել առավել կիրառական և արդիական (մասնավորապես, միջազգային մակարդակով գիտահետազոտական գործունեության արդի միտումներին համահունչ) հետազոտությունները՝ համապատասխանաբար զգալիորեն նպաստելով ֆինանսական մուտքերի կայունությանը: Միջամբիոնային և միջգիտակարգային հետազոտությունները խիստ սահմանափակ են, այնինչ այսպիսի հետազոտությունները կարևոր են մանկավարժական կողմնորոշում ունեցող ՄՈՒՀ-ի համար: ՄՈՒՀ-ում իրականացվող ուսանողական հետազոտությունները բավարար չափով չեն առնչվում դպրոցի կամ կրթության հիմնախնդիրներին: Ուսանողների ներգրավվածությունը հետազոտական աշխատանքներում սահմանափակ է, դասախոսների կողմից իրականացվող հետազոտությունը հիմնականում իրականացվում է նրանց անձնական նախաձեռնությամբ: Զգացվում է առավել ակտիվ և գործնական քայլերի ձեռնարկման անհրաժեշտություն՝ հետազոտական և ուսումնական գործընթացների միջև ներդաշնակ կապ և շարունակականություն ապահովելու առումով: ՄՈՒՀ-ը զգալի ձեռքբերում ունի իր կողմից ներկայացվող «Իմաստություն» ամսագրի միջազգային Web of Science և SCOPUS շտեմարաններում ընդգրկման տեսանկյունից, սակայն հարկ է փաստել, որ այդ նույն ամսագրում ՀՊՄՀ դասախոսների տպագրման ցուցանիշը ցածր է: Միջազգային ազդեցության գործոնով ամսագրերում ՀՊՄՀ ՊԴ կազմի տպագրությունների ցուցանիշը փոքր է: Չնայած ՄՈՒՀ-ի կողմից մշակված ցիտման նորմերին և գրագողության կանխարգելմանը միտված կանոնակարգին, ուսանողական հետազոտական աշխատանքներում երբեմն նկատելի է հղումների ձևական ճշգրտություն, մինչդեռ խիստ սակավ է ուսանողի ինքնուրույն վերլուծականությունը: ՄՈՒՀ-ում ստեղծված հետազոտական նորարար որևէ արդյունքի՝ ուսումնական գործընթաց և կրթական բովանդակություն ներդրման հիմքեր չկան: Փորձագիտական խումբը գտնում է, որ նախորդ հավատարմագրման փորձագիտական խորհրդատվությունների ուղղությամբ ՄՈՒՀ-ում ձեռնարկված միջոցառումների իրականացման արդյունքում ձեռքբերումները չեն հանգեցրել առանձնացված խնդիրների մեծ մասի լուծմանը և իրավիճակի էական բարելավմանը:

Առաքելության մեջ միջազգային մակարդակի մասնագետների պատրաստումը կարևորելով՝ ՀՊՄՀ-ն փորձում է տեղորոշել իրեն միջազգայնացման տարբեր գործողություններում: Այնուամենայնիվ, միջազգայնացման հստակ քաղաքականության, ռազմավարության ու կոնկրետ ընթացակարգերի մշակման անհրաժեշտություն կա: Այսպիսի մոտեցումը կարող է նպաստել կոնկրետ նպատակներին և խնդիրներին միտված գործողությունների հստակեցմանը, ակտիվացնել միջազգային համագործակցությունը և խթանել ուսանողների և դասախոսների շարժունությունը: Փորձագիտական խումբն ընդգծում է, որ ՄՈՒՀ-ն ունի մի շարք կայացած միջազգային համագործակցության ծրագրեր իր ուժեղ կողմը հանդիսացող մասնագիտություններով մի շարք արտասահմանյան երկրների և միջազգային կազմակերպությունների հետ: Լավ փորձը, այնուամենայնիվ, դեռևս չի փոխանցվում ՄՈՒՀ-ի այլ ստորաբաժանումներին: ՄՈՒՀ-ն արդեն կարողացել է դուրս գալ Արևելյան Եվրոպա՝ հիմնելով կրկնակի դիպլոմի շնորհումով ՄԿԾ: Մինևույն ժամանակ նախորդ հավատարմագրումից հետո ՄՈՒՀ-ը մասնակցել է մի շարք «ՏԵՄՊՈՒՍ» և «ԷՐԱԶՄՈՒՍ ՊԼՅՈՒՍ» ծրագրերի, որոնցից մեկի համակարգողն է եղել: Սակայն փորձագետները շեշտում են միջազգային ծրագրերում և միջազգայնացման գործողություններում լավագույն փորձի և հաջողության պատմությունների տարածման անհրաժեշտությունը: ՄՈՒՀ-ը միջազգայնացում է իրականացնում նաև Ամառային դպրոցների շրջանակներում՝ ներգնա և արտագնա ձևաչափերով: Ամառային դպրոցի աշխարհագրությունը տարեցտարի ընդլայնվում է. Հայաստանում կազմակերպվող Ամառային դպրոցի նպատակը հայ ժողովրդի մշակութային ժառանգության հանրահռչակումն է: ՄՈՒՀ-ն ունի մի շարք պայմանագրեր «ԷՐԱԶՄՈՒՍ ՊԼՅՈՒՍ» փոխանակման ծրագրի շրջանակներում, որտեղ հանդես է գալիս ոչ միայն որպես ուղարկող, այլ նաև օտարերկրյա ուսանողներին ընդունող հաստատություն: Տեղական կազմակերպությունների հետ

համագործակցությունը սահմանափակվում է հիմնականում պրակտիկայի ժամանակ ընդունող կազմակերպությունների շրջանակով, որոնք հիմնականում դարձնում են: Միջազգային համագործակցության խթանման նպատակով ֆինանսական ռեսուրսների բացակայությունը, միջազգային դրամաշնորհային ծրագրերին պասիվ մասնակցությունը խոչընդոտում են միջազգային հաստատությունների ու կառույցների հետ արդյունավետ համագործակցության գործընթացը:

Փորձագիտական խումբը մտահոգված է ՀՊՄՀ-ի կառավարման ոլորտում առկա խնդիրներով: Հոգաբարձուների խորհրդում ՄՈՒՀ-ի հետագա զարգացման ուղղությամբ տարակարծությունը ներքին և արտաքին անդամների միջև խոչընդոտում է փոփոխություններին միտված որոշումների կայացումը: Բացի այդ, ՄՈՒՀ-ում կառավարումը խիստ կենտրոնացված է, ինչը խաթարում է տարբեր օղակներում մասնակցային որոշումների կայացումը:

ՀՊՄՀ-ում կառավարման համակարգի և դրա առանձին օղակների գործունեության արդյունավետության գնահատման կանոնակարգված գործընթաց առկա չէ: Բացի այդ, ՄՈՒՀ-ը չի գնահատում մարդկային, նյութական և ֆինանսական ռեսուրսներով ապահովվածությունն իր նպատակների իրականացման համար՝ վտանգելով ծախսերի նպատակայնությունը: ՄՈՒՀ-ի կառավարման համակարգն ապահովված է մարդկային ռեսուրսներով, սակայն որոշ դեպքերում հարկ է համալրել ստորաբաժանումների հաստիքային կազմը, իսկ որոշ դեպքերում, անգամ հաստիքների առկայության դեպքում, ստորաբաժանումները չեն գործում: ՄՈՒՀ-ի կառավարման համակարգը ֆորմալ առումով հնարավորություն է տալիս դասախոսներին և ուսանողներին մասնակցել որոշումների ընդունման գործընթացին. սակայն թե ՄՈՒՀ-ի սեփական գնահատականով, թե փորձագիտական այցի արդյունքներով ուսանողների փաստացի մասնակցությունը որոշումների կայացմանը պասիվ է, ինչի պատճառները բացահայտելու և ակտիվությունը խթանելու նպատակով ՄՈՒՀ-ում որևէ մեխանիզմ չի կիրառվում: ՄՈՒՀ-ում ռազմավարական նպատակների իրականացման մեխանիզմների ու գործիքների դեռևս արմատավորված չլինելու, կարճաժամկետ պլանների և երկարաժամկետ զարգացման ծրագրի միջև կապի անհստակության արդյունքում՝ ՄՈՒՀ-ի ռազմավարական ծրագիրը ամենօրյա գործողությունները պայմանավորող և ուղղորդող փաստաթուղթ չէ: Նախորդ հավատարմագրումից հետո ՄՈՒՀ-ում գործող մի շարք ընթացակարգեր վերանայվել են, մի մասը միայն վերջերս է մշակվել, մի մասն առկա է նախագծի տեսքով, իսկ հաստատված և կիրարկվող փաստաթղթերի, կարգերի և ընթացակարգերի համար արդյունավետության գնահատման և վերանայման հստակ մեխանիզմներ չեն կիրառվել: ՄՈՒՀ-ի գործունեության վրա ազդող գործոնների վերաբերյալ կատարված ուսումնասիրությունն ընդհանրական է, քանի որ վերաբերում է առհասարակ ՀՀ կրթական դաշտին և ոչ թե կոնկրետ ՀՊՄՀ-ին, ուստի այն չի նպաստում ՄՈՒՀ-ի գործունեության ռազմավարական պլանավորման գործողություններին:

ՄՈՒՀ-ի ՈՆԱ համակարգը ՀՀ բուհական համակարգի համատեքստում բավականին երկարամյա պատմություն ունի, այնուամենայնիվ, այն դեռևս բավականաչափ ինտեգրված չէ գործընթացներում, չի կիրարկվում ըստ հաստատված քաղաքականության: Չնայած սկզբունքներ և ուղենիշեր պարունակող քաղաքականությանը, գոյություն ունեցող որոշ գործընթացների առկայությանը, ՈՆԱ համակարգը դեռևս չի կայացել: Թեև ՄՈՒՀ-ը մշակել է որակի ապահովման քաղաքականություն (ընդ որում, քաղաքականություն, որը դեռևս 2012թ.-ին է հաստատվել, արդի զարգացումների ֆոնին և նաև ըստ ՄՈՒՀ-ի գնահատման վերանայման և արդիականացման կարիք ունի)՝ հիմնականում միջազգային փորձագիտական աջակցությամբ, հստակեցված և ամբողջական չեն այն մեխանիզմները, որոնք հնարավորություն կտային գնահատել հաստատության բոլոր գործընթացների շարունակական բարելավման և որակի մշակույթի ձևավորման ընթացքը: Թեև ՀՊՄՀ-ն ներդրել է որակի ամբիոնային պատասխանատուների ինստիտուտը, որակի ամբիոնային պատասխանատուների կողմից ՈՆԱ մեխանիզմների և ՈԱ գործընթացների թերի ընկալում կա, նրանք ներգրավված չեն ՈԱԲ գործընթացներում՝ բացառությամբ հարցումների անցկացման

գործողությունների: Հստակեցված չեն որակի ամբիոնային պատասխանատուների գործառույթներն ու պատասխանատվությունները: Ուստի, համակարգի արդյունավետ գործարկմանն ուղղված քայլերը դեռևս համակարգված բնույթ չեն կրում, թույլ է համագործակցությունը տարբեր ստորաբաժանումների միջև: Տարբեր գործընթացների արդյունավետության գնահատման մեխանիզմների, մեթոդաբանության և գործիքակազմի անկատարությունը, ինչպես նաև ստացված տվյալների հիմքով բովանդակային վերլուծությունների բացակայությունը կամ մակերեսայնությունը հնարավորություն չեն տվել բուհին գնահատել ՈԱ գործընթացների ազդեցությունը ՄԿԾ-ների և ՄՈՒՀ-ի գործունեության բարելավման վրա: Խաթարվում է ապացուցահեն պլանավորման և իրականացման տրամաբանությունը: Չնայած ՄՈՒՀ-ի գործունեության տարբեր ոլորտներում ՊԻԳԲ շրջափուլի ներդրման ջանքերին, այն դեռևս արմատավորված չէ: ՀՊՄՀ-ում առկա մեխանիզմները և գործընթացները գտնվում են ՊԻԳԲ շրջափուլի հիմնականում առաջին երկու փուլերում: Փորձագիտական գնահատման պահի դրությամբ ՄՈՒՀ-ը հիմնականում չի հասել գնահատման փուլին: ՀՊՄՀ-ում որակի մշակույթի ձևավորումը ապագայի մարտահրավերներից է: Բոլոր շահակիցներից համակարգված և արդյունավետ հետադարձ կապի բացակայության, ինչպես նաև ներքին և արտաքին շահակիցների թույլ ներգրավվածության արդյունքում ՈՆԱ համակարգը դեռևս չի իրացրել իր ողջ ներուժը: ՈՆԱ-ն կապված չէ ռազմավարական նպատակների հետ և դեռևս չի դարձել ՄՈՒՀ-ի ուժեղ և թույլ կողմերի կենսունակ հայտորոշիչ համակարգ: Հաշվի առնելով ՄՈՒՀ-ի հարաբերական բազմափորձությունը ՈԱ գործընթացում՝ ՄՈՒՀ-ը կարող էր որակի արտաքին ապահովման գործընթացում ներկայանալ քանակական տվյալների, որակական գնահատականների վրա հիմնված ավելի կուռ ու խորքային ինքնավերլուծությամբ:

Փորձագիտական խումբն ընդգծում է, որ ՀՊՄՀ-ն մասամբ է իրականացրել հավատարմագրման նախորդ շրջափուլով տրված խորհրդատվությունները՝ հիմնականում կենտրոնանալով փաստաթղթային հենքի ապահովման վրա: Բարեփոխումների բովանդակային կողմը զիջել է փաստաթղթավորման, տարբեր ոլորտներում և ուղղություններով հատվածական գործողություններին: ՄՈՒՀ-ի համար շահեկան կլիներ կրթության կազմակերպման արդյունավետության վրա անմիջական ազդեցություն ունեցող բարեփոխումների իրականացումը ՊԻԳԲ շրջափուլի ամբողջական փակմամբ:

Փորձագիտական խումբը կարծում է, որ ՄՈՒՀ-ը գտնվում է սեփական տեղորոշման փուլում՝ ձգտելով հստակեցնել իր հետագա դերակատարությունը հայաստանյան և տարածաշրջանային կրթական համակարգում: Մշակված փաստաթղթային հենքը, ՄՈՒՀ-ի արձանագրած որոշ հատվածական ձեռքբերումներն ու հաջողության պատմությունները կարող են բավարար հիմք հանդիսանալ հետագա բովանդակային բարեփոխումների, կրթության որակի բարձրացման, հետազոտական կարողությունների հզորացման համար: ՄՈՒՀ-ն ունի լուրջ ներուժ՝ կրթության և մանկավարժության ոլորտում կարծիք ձևավորող դառնալու, սակայն այդ ուժեղ կողմի կապիտալիզացման փոխարեն ՄՈՒՀ-ը գնում է այլ ճանապարհով:

Փորձագիտական խումբը, հաշվի առնելով հաստատության հավակնություններն ու նպատակները, տրամադրել է խորհրդատվություն վերհանված խնդիրների լուծման և բուհի գործունեության հետագա բարելավման ուղղությամբ:

Հաստատության ուժեղ կողմերն են.

1. ՄՈՒՀ-ի կրթական և այլ գործընթացները կանոնակարգող փաստաթղթային հենքի առկայությունը,
2. ՄԿԾ-ների ֆորմալ կառուցվածքային ամբողջականությունը և հրապարակվածությունը,
3. ASPU Google Classroom էլեկտրոնային հարթակի գործարկումը,
4. Մոտիվացված և նվիրյալ դասախոսական կազմի առկայությունը,

5. Սկսնակ դասախոսների առաջխաղացման համար ստեղծված հնարավորությունների առկայությունը,
6. ՄՈՒՀ-ի կողմից միջազգային ինդեքսավորված պարբերականներում հրապարակվող աշխատակիցներին տրվող աջակցության հանձնառությունը,
7. Ներքին էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառության համակարգի առկայությունը,
8. Տեղեկատվության հրապարակման և հանրայնացման միջոցների ակտիվ գործածությունը,
9. Դպրոցների հետ սերտ համագործակցության արժեքավոր փորձի առկայությունը,
10. ԱՊՀ, Ասիայի, Եվրոպայի և ԱՄՆ-ի առաջատար և զարգացած բուհերի և այլ կառույցների հետ միջազգային համագործակցության ընդլայնվող շրջանակը,
11. Նախադպրոցական և տարրական մանկավարժություն, Հոգեբանություն և Հատուկ կրթություն ՄԿԾ-ների շրջանակներում հաջողված փորձի առկայությունը,
12. Համեմատաբար կայուն ուսանողական համակազմի առկայությունը հանրապետության դիմորդների թվի կրճատման ֆոնին,
13. Հասարակությանը գիտելիքի փոխանցման մեծ ներուժի առկայությունը:

Հաստատության թույլ կողմերն են.

- 1) Գործողությունները և զարգացումները միասնականացնող և ուղղորդող տեսլականի բացակայությունը,
- 2) ՄՈՒՀ-ի առաքելության ընդհանրականություն՝ միևնույն ժամանակ օտարելով և ստորադասելով հաստատության հիմնական և ավանդաբար անքակտելի բնութագիրը՝ մանկավարժական բուհ լինելը,
- 3) Ռազմավարական առաջնահերթությունների վերհանման գործիքների բացակայությունը, ինչպես նաև ՄՈՒՀ-ի ռազմավարական նպատակների որոշարկման ժամանակ շահակիցների փաստացի թույլ ներգրավվածությունը,
- 4) Կառավարման համակարգի կենտրոնացվածությունը՝ թե որոշումների կայացման, թե ֆինանսական տեսանկյունից, ինչպես նաև ֆինանսական ռեսուրսների ծախսային արդյունավետության և ռեսուրսների բաշխման հիմնավորումների բացակայությունը,
- 5) ՄՈՒՀ-ի կրթական ծրագրերում թույլ ուղղահայաց և հորիզոնական համապատասխանեցումը, բովանդակային և մեթոդական արդիականացման անհրաժեշտությունը,
- 6) Շնորհիվ որակավորման հետ ուսանողական հետազոտությունների սերտ կապի բացակայությունը,
- 7) ՄՈՒՀ-ում ռազմավարական նպատակների և այլ գործընթացների մշտադիտարկման և արդյունավետության գնահատման կառուցակարգերի սահմանափակ կիրառությունը,
- 8) Ուսուցման գործընթացում առաջընթացի օբյեկտիվ և թափանցիկ արձանագրման համար գնահատման քաղաքականության, գնահատման ձևերի և մեթոդների անկատարությունը,
- 9) Ակադեմիական անազնվության դեմ պայքարի հստակ և համահամալսարանական մեխանիզմների և աշխատակարգերի բացակայությունը, ուսանողների ավարտական աշխատանքներում և մագիստրոսական թեզերում ուսանողների ինքնուրույն հետազոտական և վերլուծական արդյունքի սակավությունը,
- 10) Մարդկային ռեսուրսների կառավարման գործընթացի առանձին փուլերի ոչ լիարժեք իրականացումը, մասնավորապես՝ պլանավորում-գնահատում-խրախուսում-վերապատրաստումներ-առաջխաղացում փոխկապակցվածության բացակայությունը,
- 11) Հետազոտական արդյունքի առևտրայնացման ոչ պատշաճ կարևորումը և այս ուղղությամբ գործուն մեխանիզմների բացակայությունը,
- 12) Միջազգային համատեղ հետազոտական ծրագրերի և միջազգային գիտական կենտրոնների հետ համագործակցության բացակայությունը,

- 13) Լսարանային ֆոնդի, գիտական լաբորատորիաների թարմացման, ենթակառուցվածքային ռեսուրսների շարունակական բարելավման անհրաժեշտությունը,
- 14) Միջազգային ՄՈՒՀ-երի հետ ուսանողների և դասավանդողների փոխանակման/շարժունության սակավությունը,
- 15) ՈԱ մեխանիզմների և գործիքակազմի հուսալիությունը և վավերությունը հավաստող մեխանիզմների բացակայությունը,
- 16) Արտաքին շահակիցների ոչ լիարժեք ներգրավվածությունը ՄՈՒՀ-ի կառավարման, ռազմավարական զարգացման, ՄԿԾ-ների մշակման/վերանայման և որակի ապահովման գործընթացներում, ինչպես նաև համալսարան-շրջանավարտ կապի փաստացի բացակայությունը,
- 17) Որակի կառավարման ՊԻԳԲ շրջափուլի ոչ ամբողջական կիրառումը ՄՈՒՀ-ի տարբեր գործընթացներում, բարելավման գործընթացների՝ գնահատման արդյունքների հետ փոխկապակցման, վերհանված խնդիրներին անդրադարձող քայլերի բացակայությունը,
- 18) Լավագույն փորձի վերհանման և տարածման գործուն մեխանիզմների բացակայությունը:

Բարձրագույն կրթության եվրոպական տարածքին (ԵԲԿՏ) ՄՈՒՀ-ի ինտեգրվելու

հավակնությունների տեսանկյունից միջազգային փորձագետը կատարել է իր դիտարկումները. մասնավորապես՝ ՄՈՒՀ-ը աշխատում է միջազգայնացման ուղղությամբ, սակայն կարող է մեծացնել իր գործողությունների ազդեցությունը միջազգայնացման այնպիսի հստակ քաղաքականության միջոցով, որը կներառի միջազգայնացման տարբեր ոլորտներ, այդ թվում՝ համալսարանների միջև գործընկերությունը, համատեղ և կրկնակի դիպլոմների շնորհումը, ուսանողների և աշխատակազմի շարժունությունը, «տեղում միջազգայնացման» գործընթացների իրականացումը: Ինչպես նաև նշել է, որ չնայած բուհում փոփոխություններ կատարվում են, սակայն դրանց ազդեցությունը մշտադիտարկման չի ենթարկվում: Մշակվել են ՈԱ քաղաքականություններ, որոնք, սակայն, համակարգային կերպով դեռևս չեն իրականացվում, կատարվում են փոփոխություններ որակի բարելավման ուղղությամբ, սակայն հաճախ հստակ չէ, թե ինչն է ընկած փոփոխության հիմքում, և դրա ազդեցությունն ինչպես է մշտադիտարկվելու:

Փորձագետի դիտարկումներում մանրամասն վերլուծված է իրավիճակն ուսումնական հաստատությունում ՈԱԵՉՈՒ տեսանկյունից, իսկ խորհրդատվություններն ուղղված են վերհանված խնդիրների լուծմանը:

Եզրակացությունն այնպիսին է, որ ուսումնական հաստատությունը գտնվում է «ամբողջական և անհրաժեշտ փոխակերպման փուլում»: Ռազմավարական նպատակները հստակեցնելու անհրաժեշտություն կա: Բուհը պետք է փորձի դիրքավորվել որպես բարձրագույն ուսումնական հաստատություն՝ հաշվի առնելով ՀՀ-ում կրթության ոլորտում տեղի ունեցող զարգացումներն ու միտումները: Բուհը կարող է իր դերն ունենալ հանրային քննարկումներում և ազդեցություն ունենալ տնտեսական, սոցիալական և մշակութային զարգացումների վրա: Բացի այդ, եվրոպական հանրույթին վերաբերելի կարողությունների զարգացմանն ուշադրություն դարձնելը կարող է օգնել ուսանողներին դառնալ առաջնորդներ հաջորդ սերունդների համար: ՄՈՒՀ-ի կառավարման տեսանկյունից հաղորդակցման հորիզոնական և ուղղահայաց կապերը կարելի է ավելի համակարգային դարձնել, իսկ որոշումների կայացման գործընթացը կարելի է ավելի հստակ/պարզորոշ նկարագրել՝ կամ վերևից ներքև, կամ ներքևից վերև, կամ երկուսի համակցմամբ: ՄՈՒՀ-ը պետք է գիտակցի, որ կրթությունը և գիտությունն անբաժանելի են միմյանցից: Հետազոտությունը պետք է ուղեկցի կրթական գործընթացին և պետք է դասավանդմանը համահունչ լինի: Այս կապն անհրաժեշտ է պահել ուշադրության կենտրոնում և ապահովել ՊԴ կազմի և հետազոտողների սերնդափոխությունը:

**ՀՊՄՀ ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ՈՒ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՅՑԻ
ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՏԱՐԲԵՐԱԿԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

Զեկույցի վերաբերյալ իր դիտողություններն ու մեկնաբանությունները համալսարանը ուղարկել է ՈԱԱԿ 13.09.2019թ.: Բուհն իր դիտողություններն ու մեկնաբանությունները ներկայացրել է հայերեն լեզվով, որոնք տրամադրվել են տեղացի փորձագետներին: Բուհի ներկայացրած դիտողություններն ու մեկնաբանությունները քննարկվել են միջազգային փորձագետի հետ: 2019թ. հոկտեմբերի 4-ին ՈԱԱԿ-ը կազմակերպել է բուհի և փորձագիտական խմբի ներկայացուցիչների հանդիպում, որի ժամանակ էլ ներկայացվել է խմբի պատասխանը: Հանդիպմանը մասնակցել է նաև միջազգային փորձագետը օն-լայն: Հաշվի առնելով բուհի մեկնաբանությունները՝ փորձագիտական խումբը որոշակի փոփոխություններ է կատարել զեկույցի վերջնական տարբերակի ձևակերպումներում: Վերջնական զեկույցի տեքստում խմբի կողմից կատարած փոփոխությունների վերաբերյալ նշումներ են կատարված զեկույցի համապատասխան էջերի տողատակերում:

**ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՅՑՈՒՄ ՆՇՎԱԾ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱՑՄԱՆ ԲՈՒՀԻ
ԾՐԱԳԻՐԸ**

ՉՊԲ-ն ընդունում է, որ փորձագիտական խմբի կողմից տրամադրված խորհրդատվությունները բուհի ռազմավարության շրջանակներում են, և ներկայացրել է փորձագիտական զեկույցում նշված թերությունների վերացման գործողությունների ծրագիր և ժամանակացույց:

Փորձագիտական խումբը, ուսումնասիրելով վերջնական զեկույցի խորհրդատվությունների հիման վրա ՀՊՄՀ-ի կազմած ինստիտուցիոնալ կարողությունների բարելավումների պլանը, եզրակացնում է.

Համալսարանը, հաշվի առնելով փորձագիտական խմբի ներկայացրած դիտարկումները, բացահայտված հիմնախնդիրների լուծման նպատակով հանձնառել է բարեփոխել իր գործունեության բոլոր ոլորտները, մասնավորապես՝

1. Բոլոր ոլորտների /չափանիշների/ համար սահմանված ռազմավարությունների արդյունավետ իրականացման համար կազմվել է գործողությունների ծրագիր: 10 չափանիշներից յուրաքանչյուրի կապակցությամբ ծրագրում սահմանված են բուհի կողմից փորձագիտական զեկույցում ներկայացված խորհրդատվություններին արձագանքող մի շարք նպատակներ՝ դրանցից բխող գործողություններով, որոնք սակայն ամբողջությամբ չեն ծածկում փորձագիտական զեկույցում նշված խորհրդատվությունների տիրույթը: Փորձագիտական զեկույցում նշված խորհրդատվությունների շուրջ քառասուն տոկոսին (40%) թերությունների վերացման գործողությունների ծրագրում անդրադարձ չի կատարվել: ՄՈՒՀ—ը հետևել է միայն այն խորհրդատվություններին, որոնք կարող են իրատեսական լինել հարաբերականորեն կարճաժամկետ կտրվածքով և նվազագույն ջանքի ու ռեսուրսի ներդրման պարագայում:

Բարձրագույն կրթության Եվրոպական տարածքին ինտեգրվելու տեսանկյունից միջազգային փորձագետի գործընկերային գնահատման դիտարկումները և խորհրդատվությունները նույնպես մասնակիորեն են հաշվի առնված բուհի կողմից:

2. Բարելավմանը միտված գործողությունների ծրագիրը ներկայացված է փորձագիտական խմբի պահանջներին համահունչ: Ծրագրում ներկայացված են խնդրի ընկալումը, կարիքի հետազոտումը, բարելավման ենթակա գործողությունները, դրանցից բխող քայլերը, ընթացիկ

վիճակը, ռեսուրսները, գործողությունների ակնկալվող վերջնարդյունքներ, պատասխանատու թիմը, ժամանակահատվածը և վերջնարդյունքների գնահատման ցուցիչները:

Ծրագրի ուսումնասիրությունը հիմք է տալիս պնդելու, որ ՀՊՄՀ-ն ավելի շատ կարևորում է գործընթացների փաստաթղթային կանոնակարգումը՝ տարբեր քաղաքականությունների, ընթացակարգերի և մեխանիզմների մշակումը, քան գործընթացների պլանավորումը, իրականացումը և նպատակներին համապատասխան ազդեցության ուսումնասիրումը:

Քայլերի մեծ մասի հաջորդականությունը տրամաբանական է, բխում է համապատասխան նպատակներից:

3. Գործողությունների ծրագրով բոլոր քայլերի համար նշված են պատասխանատու թիմեր, սակայն թիմերի կազմում նշվում են վարչություններ, ստորաբաժանումների ղեկավարներ կամ վերադաս կազմի անհատ անդամներ: ՄՈՒՀ-ը չի տարանջատել գործողության արդյունքի պատասխանատուին գործողությունն իրականացնող/ներ/ից և արդյունքը մշտադիտարկողից:
4. Խնդիրների լուծման համար նախատեսված են հիմնականում առկա մարդկային ռեսուրսները: Փոքրաթիվ դեպքերում հիշատակվում են նյութական և տեղեկատվական ռեսուրսները, որոնց հատկացման չափը և կիրառման ձևը պարզ չեն: Բացակայում է տեղեկատվությունն այն մասին, թե ինչ ֆինանսական և նյութական ռեսուրսներ կպահանջվեն հաշվի առնված գործողությունների բարելավումների իրականացման համար, որոնք են դրանց ձևավորման հնարավոր աղբյուրները: Այս առումով ծրագիրը պարունակում է որոշակի ռիսկեր՝ քանի դեռ հստակ սահմանված չեն ֆինանսական միջոցները, դժվար է գնահատել, թե ակնկալվող արդյունքների ձեռքբերումն ապահովելու համար հաստատությունն ինչպիսի բյուջետային ներդրում է պլանավորում իրականացնել:
5. Քայլերի մեծ մասի համար իրականացման ժամանակահատվածները հիմնականում իրատեսական են, թեև հստակեցված չեն գործողությունների մեկնարկի և ավարտի ժամկետները: Բացի այդ, ժամկետների իրատեսականությունը հիմնված է այն փաստի վրա, որ հիմնական գործողությունները ենթադրում են փաստաթղթերի մշակում կամ հետազոտությունների անցկացում, ոչ թե բուն գործընթացի իրականացում և դրա հիման վրա բարելավում նախատեսված ժամկետներում: Հարկ է նշել, որ գործողությունների մեծ մասի համար իրականացման նշված ժամանակահատվածը 2020 – 2021թթ-ը են:
6. Թեև առանձին քայլերի համար սահմանված են վերջնարդյունքներ, դրանք հիմնականում շեշտադրում են փաստաթղթերի տեսքով արդյունքների ստացումը: Հաճախ որպես վերջնարդյունք նշված են գործողություններ: Վերջնարդյունքները, այդուհանդերձ, ոչ միշտ են չափելի, և հստակ չի երևում, թե ինչպիսի արդյունք է ակնկալում ստանալ ՄՈՒՀ-ը խորհրդատվությանն արձագանքող գործողությունների իրականացման կամ խնդրի լուծման ավարտին: Վերջնարդյունքները, որպես այդպիսին, նշված են վերջիններիս գնահատման ցուցիչների սանդղակում: Փորձագիտական խումբը խորհուրդ է տալիս վերանայել սահմանված վերջնարդյունքները՝ չափելիության և գործողությունների հետ փոխկապակցվածության ապահովման տեսանկյունից: Խումբը խրախուսում է սահմանել միջանկյալ արդյունքներ, որոնք կերաշխավորեն ակնկալվող արդյունքի ձեռքբերման գնահատումը և մշտադիտարկումը՝ որպես սահմանված որակական և քանակական արդյունքների ձեռքբերման վկայություն:
7. Թեև գործողությունների ծրագրում ամրագրված են ցուցիչներ յուրաքանչյուր քայլի համար, դրանց զգալի մասը չափելի չէ, իսկ որոշները մասամբ կրկնում են վերջնարդյունքները կամ քայլերը: Հաճախ գնահատման ցուցիչները քայլերի կատարման վկայությունն են: Գործողությունների ծրագրով սահմանված են վերջնարդյունքների գնահատման ցուցիչներ, սակայն վերջիններս ոչ միշտ են ազդեցությունը գնահատող (բավարարվածության բարձրացում,

ներգրավվածություն, կարողությունների տնօրինում), ինչը թույլ չի տալիս գնահատել, թե տվյալ գործողության ավարտին որակական ինչպիսի փոփոխություններ կարող են լինել:

Այսպիսով, փորձագիտական զեկույցում նշված թերությունների վերացման պլանի ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, որ ՀՊՄՀ-ն հանձնառել է իրականացնել բարեփոխումներ, որոնք բխում են փորձագիտական զեկույցում նշված ոլորտային խորհրդատվություններից: Այնուամենայնիվ, ՄՈՒՀ-ը հաշվի չի առել փորձագիտական խմբի խորհրդատվությունների 40%-ը, հատկապես նրանք, որոնք ենթադրում են քաղաքականության և համակարգային մակարդակի բարեփոխումներ: Փորձագիտական խումբը գտնում է, որ թերությունների վերացման ՄՈՒՀ-ի ներկայացրած սույն ծրագրի հիմնական մասի իրականացումը ռիսկեր չի պարունակում՝ հաշվի առնելով, որ նշված գործողությունների իրականացման քայլերը հիմնականում ունեն տրամաբանական հաջորդականություն, ուղղված են նպատակներին, գործողությունների ծրագրով սահմանված են քայլերի իրականացման համար պատասխանատուներ, իրականացման ժամանակահատված: Այնուամենայնիվ, փորձագիտական խմբի համար մտահոգիչ է այն, որ ՄՈՒՀ-ի կողմից այդքան մեծ թվով խորհրդատվություններին չանդրադառնալը կարող է խոչընդոտել որակական բարեփոխումներին: Եթե անդրադառնալու լինենք ծրագրի բարելավման հնարավորություններին, ապա ծրագրով նախատեսված քայլերի մի մասը կարիք ունի հստակեցման, նյութական և ֆինանսական ռեսուրսների նախատեսման, գործողությունների սկզբի և ավարտի ժամկետների սահմանման, վերջնարդյունքների և դրանց գնահատման ցուցիչների չափելիության ապահովման, ազդեցության ցուցիչների ներառման: Թեև փորձագիտական խումբն իր խորհրդատվություններում շեշտադրել է առկա խնդիրների համակարգային լուծման անհրաժեշտությունը և ՄՈՒՀ-ի առաջընթացի ու կայուն զարգացման ապահովումը, ծրագրի հիմնական դրույթները նպատակաուղղված են նորմատիվային դաշտի բարելավմանը, ուսումնասիրությունների և վերլուծությունների կազմակերպմանը, որոնք կարող են հիմքեր ստեղծել համալսարանում որոշումների կայացման, կառավարման և գիտատուսմանական գործընթացի կազմակերպման գործողությունների համար, սակայն չեն կարող համարվել հատկորոշված խնդրի լուծման արդյունավետ միջոց:

Փորձաքննության արդյունքում փորձագիտական խումբը, կիրառելով «անբավարար» և «բավարար» գնահատման սանդղակը², համալսարանի ինստիտուցիոնալ կարողություններն՝ ըստ հավատարմագրման չափանիշների գնահատել է.

ՉԱՓԱՆԻՇ	ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ
----------------	-----------------------

² Փորձագիտական խումբը գնահատելիս օգտվել է հետևյալ սկզբունքներից.
 - **անբավարար է**, եթե չափանիշի պահանջներին չի համապատասխանում, նման ձևով շարունակելն անթույլատրելի է, և հրատապ բարելավումների անհրաժեշտություն կա,
 - **բավարար է**, եթե համապատասխանում է չափանիշի պահանջներին, չնայած որ կարող է լինել բարելավման անհրաժեշտություն:

I. Առաքելություն և նպատակներ	Բավարար է
II. Կառավարում և վարչարարություն	Անբավարար է
III. Կրթական ծրագրեր	Անբավարար է
IV. Ուսանողներ	Բավարար է
V. Պրոֆեսորադասախոսական և ուսումնաօժանդակ կազմ	Բավարար է
VI. Հետազոտություն և զարգացում	Անբավարար է
VII. Ենթակառուցվածք և ռեսուրսներ	Բավարար է
VIII. Հասարակական պատասխանատվություն	Բավարար է
IX. Արտաքին կապեր և միջազգայնացում	Բավարար է
X. Որակի ներքին ապահովման համակարգ	Անբավարար է

Ելնելով վերոգրյալից, ՈԱԱԿ-ը Հավատարմագրման հանձնաժողովին առաջարկում է իր որոշման մեջ ՀՊՏՀ-ի ուշադրությունը հրավիրել հետևյալ կետերի իրականացման վրա.

1) առաջնահերթ լուծում տալ **Կառավարում և վարչարարություն, Մասնագիտության կրթական ծրագրեր, Հետազոտություն և զարգացում, Որակի ներքին ապահովման համակարգ** ոլորտներում առկա խնդիրներին,

2) «ՀՀ մասնագիտական կրթական ծրագրեր իրականացնող ուսումնական հաստատությունների և դրանց մասնագիտությունների պետական հավատարմագրման» կարգի 12 կետով կամ Հավատարմագրման հանձնաժողովի կողմից սահմանված ժամկետներում պարբերաբար ՈԱԱԿ ներկայացնել գրավոր զեկույց իրականացված գործողությունների արդյունքների վերաբերյալ,

3) վերանայել փորձագիտական զեկույցում նշված թերությունների վերացման ծրագիրը՝ հաշվի առնելով սույն եզրակացության մեջ նշված դիտողությունները ծրագրի վերաբերյալ:

ՈԱԱԿ-ը գտնում է, որ առաջարկվող բարեփոխումները կնպաստեն ինքնավերլուծության զեկույցում ներկայացված համալսարանի հավակնությունների իրականացմանը և հիմք կհանդիսանան հաջորդող գնահատման համար:

 ՈԱԱԿ փորձաքննության
 / բաժնի ղեկավար

 Փորձագ. խմբի ղեկավար

 ՈԱԱԿ համակարգող

Փորձագիտական խմբի կազմը.

Խ.Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի ինքնավերլուծության և որակի ապահովման գործընթացների արտաքին գնահատումն իրականացվել է փորձագիտական խմբի հետևյալ անդամների կողմից՝

- **Քրիստինե Սողիկյան՝** Երևանի Վ. Բրյուսովի անվան պետական լեզվահասարակագիտական համալսարանի անգլերենի հաղորդակցման և թարգմանության ամբիոնի վարիչ, բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
- **Նարինե Խաչատրյան՝** Երևանի պետական համալսարանի անձի հոգեբանության ամբիոնի վարիչ, հոգեբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
- **Գագիկ Քթրյան՝** ՀՀ ՊՆ տեղեկա-տվու-թյան և հասարակայնության հետ կապերի վարչության Հասարակայնության հետ կապերի բաժնի պետ, վարչության պետի տեղակալ, ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների թեկնածու,
- **Պիտեր Լուիս Ժոզեֆ Քաղիս՝** Նիդեռլանդների և Ֆլանդրիայի հավատարմագրման գործակալության ավագ քաղաքականության խորհրդատու (senior policy advisor), բնական գիտությունների դոկտոր,
- **Սրբուհի Միչիկյան՝** ԵՊՀ Սոցիոլոգիա ֆակուլտետի 4-րդ կուրսի ուսանողուհի:

ՈԱԱԿ-ի աջակցող անձնակազմը՝

- **Անի Մկրտչյան** - ՈԱԱԿ-ի Ինստիտուցիոնալ և ծրագրային հավատարմագրման բաժնի ավագ մասնագետ, ՈԱԱԿ-ի որակի ներքին ապահովման պատասխանատու և ՀՊՄՀ Ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման գործընթացի համակարգող:
- **Անի Շահինյան** - Երևանի Վ.Բրյուսովի անվան պետական լեզվահասարակագիտական համալսարանի Որակի ապահովման կենտրոնի համակարգող և ՀՊՄՀ Ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման գործընթացի թարգմանիչ: